

5. Afanas'ev S. Jakisna elementna baza – osnova nadijnosti vitchiznjanoi tehniki/ S. Afanas'ev, V.Gorbatov, V. Pogorilij // Tehnika APK, 2006, №5-6, pp. 40-43.
6. Vojtjuk V. Zernozbiral'ni kombajni – novij chi vzhivaniij / V. Vojtjuk, A. Demko, O. Demko // Propozicija – 2006, №4, pp. 114-117.
7. Kalinichenko O. V. Energetichna ocinka virobництва sil'skogospodars'kih kul'tur / O. V. Kalinichenko // Naukovi praci Poltavs'koї derzhavної agrarної akademії. Vip. 2 (5), T. 3. Ekonomichni nauki. – Poltava : PDAA, 2012. – pp. 134-139. [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/5.../134.pdf.

Оценка эффективности использования машинно-тракторного парка сельскохозяйственных предприятий и пути ее совершенствования

А.В. Непочатенко

В статье освещены современное состояние машинно-тракторного парка и техническое обеспечение сельскохозяйственных предприятий, осуществлена оценка эффективности использования машинно-тракторного парка хозяйств Киевской области, выделены основные факторы, которые ее определяют. Обозначены направления совершенствования методики оценки эффективности использования машинно-тракторного парка, обоснованы основные показатели, на которые менеджмент сельскохозяйственных предприятий должен обращать свое внимание при приобретении современной техники. Предложены пути улучшения ремонтно-технического обслуживания МТП сельскохозяйственных товаропроизводителей на основе организации ремонтно-технического обслуживания техники на базе районных сервисных предприятий.

Ключевые слова: машинно-тракторный парк, сельскохозяйственные машины, эффективность использования техники, формирования машинно-тракторного парка, оптимизация состава, машинно-технологические операции, механизированные работы.

Надійшла 27.10.2014 р.

УДК 338.434 (470 + 571)

ОДНОРОГ М.А., канд. екон. наук

Технологічно-економічний коледж

Білоцерківського національного аграрного університету

Odnorog_BTNAU@ukr.net

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АПК

У статті проведений аналіз особливостей фінансування інвестиційних проектів підприємств агропромислового комплексу. Систематизовані пріоритети державної підтримки інвестиційної діяльності в сучасних умовах у сфері АПК. Запропоновано алгоритм оцінки ефективності інвестиційних проектів, спрямованих на розвиток агропромислового комплексу. Розглянуто основні елементи системи фінансування інвестиційної діяльності в АПК. Узагальнено досвід розробки схем фінансування інвестиційних проектів. Систематизовані джерела фінансування інвестицій в агропромислому комплексі та методи впливу на їх формування на мікро- і макrorівнях. Виявлено основні проблеми використання зовнішніх джерел фінансування діяльності підприємств АПК. Запропоновано методику порівняльного оцінювання ефективності зовнішніх джерел фінансування інвестицій, а також порядок розрахунку ефективної ставки за кредитами, позиками та лізинговими платежами з різними умовами і термінами погашення.

Ключові слова: інвестиційний проект, інвестиції, фінансування інвестиційної діяльності в АПК, джерела фінансування, державна підтримка АПК, державна програма.

Постановка проблеми. Розвиток інвестиційної діяльності в сфері АПК в силу специфіки і підвищеної ризикованості аграрного виробництва пов'язаний з багатьма проблемами, серед яких в сучасних умовах необхідно відзначити: недостатній розвиток виробничої та ринкової інфраструктури, дефіцит кваліфікованих кадрів, як виробничих, так і управлінських, недостатній рівень науково обґрунтованих форм ведення господарювання, низька привабливість для інвесторів. У цих умовах за розробки нових напрямків діяльності агропідприємств та нових інвестиційних проектів особливу увагу необхідно приділяти виробленню оптимальних схем фінансування з використанням зовнішніх джерел і, по можливості, максимально використовувати заходи державної підтримки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання щодо особливостей фінансування інвестиційної діяльності досліджено в працях відомих вчених-економістів, зокрема: В.Г. Андрійчука, М.Я. Дем'яненка, П.І. Гайдуцького, О.В. Захарчука, М.І. Кісіля, М.Ю. Коденської, В.Я. Месель-Веселяка, Б.С. Пасхавера, П.Т. Саблука, А.А. Пересади та інших. Разом з тим, недостатньо вивченими є окремі питання проблематики фінансового забезпечення інвестиційної діяльності аг-

ропромислового комплексу на сучасному етапі і потребують подальшого дослідження, незважаючи на величину та значущість наукових досліджень, присвячених цій проблемі.

Мета і завдання дослідження – дослідження теоретичних та практичних аспектів особливостей фінансування інвестиційної діяльності агропромислового комплексу на сучасному етапі.

Матеріал і методика дослідження. Для досягнення поставленої мети використано методи наукової абстракції, системного підходу, аналізу та синтезу, монографічний метод.

Результати дослідження та їх обговорення. У процесі розробки інвестиційної стратегії та інвестиційних проектів підприємствами АПК необхідно враховувати регіональні особливості та зазначені пріоритети, що дозволить максимально використовувати заходи державної підтримки інвестиційної діяльності в сучасних умовах. За опрацювання інвестиційних проектів у сфері АПК можна запропонувати наступний алгоритм оцінки ефективності проекту, який включає два етапи. На першому етапі проводиться оцінка ефективності проекту в цілому: оцінюються суспільна значущість і комерційна ефективність. З урахуванням того, що основна частина інвестиційних проектів, спрямованих на розвиток аграрного виробництва, є суспільно значущою, особливу роль має оцінка варіантів і можливостей державної підтримки проектів [8, с.402]. Перший етап дозволяє створити умови для пошуку потенційних інвесторів. На другому етапі визначаються джерела та умови фінансування, уточнюється склад учасників, оцінюється фінансова реалізація проекту. Тут важливо не тільки виробити оптимальну схему фінансування, а й визначити фінансову реалізованість та ефективність участі в проекті для кожного учасника, особливо бюджетну ефективність і соціальні наслідки реалізації проекту. Однією з найважливіших складових стратегії будь-якого економічного суб'єкта, в тому числі і підприємств агропромислового комплексу, є визначення ефективної форми фінансування його інвестиційної діяльності [6, с.264]. Від того, наскільки правильно буде обрана схема фінансування, залежить не тільки фінансова реалізованість проекту і рівень кредитного ризику, а й успіх або «неуспіх» проекту, чи реалізують його інвестори в цілому. Інвестиційна діяльність у сфері АПК більше ніж в інших галузях пов'язана з ризиком, що обумовлено, насамперед, специфікою сільськогосподарського виробництва. За розробки та реалізації інвестиційного проекту в АПК необхідно усвідомлювати, що ця діяльність здійснюється не тільки в умовах підвищених макроекономічних, природно-кліматичних, соціальних, міжнародних торгово-політичних і законодавчих ризиків [4, с.205], але й в умовах зростаючої невизначеності. Зниження ризиків, поряд із поширеними в агробізнесі методами: страхування, диверсифікація і кооперація діяльності, сприяє забезпеченості поточної та інвестиційної діяльності фінансовими ресурсами на всіх стадіях життєвого циклу інвестиційного проекту. При цьому не можна допускати фінансування інвестиційної діяльності з коштів на поточні витрати. Розглядаючи систему фінансування інвестиційної діяльності в АПК, необхідно в першу чергу виділити її основні елементи:

- джерела інвестиційних ресурсів;
- механізм накопичення фінансових коштів та їх інвестування в нові проекти;
- механізм управління інвестиційними ресурсами для забезпечення їх ефективного використання та зворотності позикового капіталу [7, с.241].

Найбільш значущими власними джерелами фінансування є прибуток і амортизаційні відрахування, формування яких тісно пов'язане зі станом виробничо-технічної бази, що вимагає поновлення у більшості підприємств АПК. Недостатність власних джерел для ефективного розвитку зумовлює необхідність використання зовнішніх фінансових ресурсів: позикових і залучених [1, с.126]. Серед позикових ресурсів необхідно виділити інвестиційні та бюджетні кредити, а також агролізинг як специфічний метод довгострокового фінансування сільськогосподарського виробництва, активно використовуваний в останні роки. Особливістю більшості залучених ресурсів є їх безповоротна основа. Найбільш затребувані заходи державної підтримки інвестиційної діяльності в АПК – це відшкодування частини витрат на сплату відсотків за інвестиційними кредитами і відшкодування частини інвестиційних витрат за пріоритетними проектами. Також необхідно відзначити значущість для підприємств АПК додаткових пайових внесків, особливість яких полягає в тому, що паї можуть бути у вигляді ділянок земель сільськогосподарського призначення, сукупність яких може стати основою нового виробництва. Вибір джерел фінансування залежить від численних факторів: розмір підприємства, галузь і сфера діяльності, технологічні особливості, специфіка продукції, що випускається, характер державного регулювання та оподатку-

вання бізнесу, зв'язки з ринками та ін. Проблеми використання зовнішніх джерел фінансування діяльності підприємств АПК обумовлені наступними факторами:

- відсутністю вільних грошових коштів у більшості підприємств АПК;
- значною кредиторською заборгованістю і низькою платоспроможністю;
- відсутністю ліквідної заставної бази;
- низькою доступністю «проектного фінансування»;
- використанням механізму «перекредитування»;
- відсутністю фахівців, здатних розробити ефективний метод фінансування інвестиційної діяльності АПК;
- відсутністю взаємодії між інститутами, що забезпечують фінансування і кредитування сільськогосподарської галузі [10, с.22].

Необхідно відзначити, що будь-яке залучення кредитних ресурсів, навіть бюджетних або субсидованих, повинно бути обґрунтовано, а підприємство має бути платоспроможним. При цьому зрозуміло, що питання залучення позикових джерел та використання заходів державної підтримки взаємопов'язані. Вибір джерел фінансових ресурсів та обґрунтування ефективності їх використання слід проводити на основі порівняльного аналізу, наприклад, пропозицій банків з надання інвестиційного кредиту за кількома основними критеріями: процентна ставка, додаткові платежі за відкриття кредитної лінії або ведення рахунку, заставна база, заставний коефіцієнт, додаткові умови (страхування, оцінка, поручительства) [9, с.232]. Для оптимізації управління фінансовими ресурсами за порівняльної оцінки різних варіантів використання позикових джерел фінансування інвестицій доцільно побудувати щомісячні потоки руху грошових коштів з урахуванням специфіки та всіх додаткових відтоків і притоків по кожному варіанту фінансування: комісій за надання кредиту, ведення позикового рахунку, укладення договору лізингу, умов обов'язкового та додаткового страхування, позики, можливості субсидування частини процентної ставки. При цьому доцільно порівняти кілька варіантів залучення кредитів, позик і агролізингу, що відрізняються не тільки за умовами і контрагентами, але і за термінами договорів. Ефективну ставку за різними варіантами залучення зовнішніх джерел фінансування можна розрахувати за грошовими потоками [2, с.180]. Така ефективна ставка дозволить порівняти різні варіанти залучення позикових фінансових ресурсів і вибрати оптимальний з погляду мінімізації витрат на його залучення. Таким чином, розвиток АПК неможливий без інвестицій, які доцільно надавати підприємствам, що виробляють конкурентоспроможну продукцію. Дієвий кредитно-фінансовий механізм, заснований на поєднанні державного регулювання та саморегулювання з урахуванням світового досвіду та особливостей сільськогосподарського виробництва в Україні, сприятиме вирішенню проблем розвитку сільського господарства як галузі, що забезпечить продовольчу безпеку країни [12 с.175]. Підвищенню привабливості інвестиційних проектів в АПК можуть сприяти в тому числі і заходи, спрямовані на зниження ризиків через розвиток кооперації на базі підприємств з виробництва, переробки і збуту сільськогосподарської продукції, створення продуктових спеціалізованих і багатогалузевих агропромислових формувань, які можуть включати і фінансові структури [5, с.353].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, в сучасних умовах необхідно активізувати державну підтримку на регіональному рівні конкурентоспроможних сільськогосподарських підприємств, продукція яких користується стійким попитом і діяльність яких забезпечує завантаження виробничих потужностей суміжних і обслуговуючих виробництв, що можуть стати надалі «точками зростання». Державна підтримка та стимулювання інвестиційного фінансування дозволить забезпечити конкурентоспроможність підприємств АПК та їх продукції. Такий підхід сприятиме забезпеченню реалізації держпрограми у разі об'єднання і ефективного використання фінансових ресурсів всіх потенційних інвесторів АПК.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Азарова А. О. Джерела формування та способи залучення позикового капіталу / А. О. Азарова, Л. А. Кілимник, О. В. Новіцька, І.А. Кілимник // Економічний простір. – 2008. – №15. – С. 126-135.
2. Грідасов В. М. Вдосконалення системи оцінки інвестиційної привабливості підприємства з погляду зовнішнього інвестора / В. М. Грідасов, А. І. Кофонов // Вісник Запорізького національного університету. Серія: Економічні науки. – 2010. – №3(7). – С. 180-186.
3. Зимовець В. В. Державна політика стабілізації фінансів підприємств : монографія / [А. І. Даниленко, В. В. Зимовець, О.М. Кошик та ін.]; за ред. чл.-кор. НАН України А.І. Даниленка. – К. :Ін-т економіки і прогнозування НАН України, 2011. – 452 с.

4. Клим Н. М. Удосконалення класифікації фінансових інвестицій / Н. М. Клим // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип.21.6. – С.205-210.
5. Коновал О. А. Інвестиційна стратегія та її значення в розвитку підприємства / О. А. Коновал // Торгівля і ринок України. – 2009. – Вип.28. – Т.2. – С.353-359.
6. Любенко Н. М. Фінанси підприємств : навч. посібник / Н. М. Любенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 264 с.
7. Майданевич П. М. Методика оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств / П. М. Майданевич // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2011. – Вип.1(19). – С.241-244.
8. Парфенюк Є. Шляхи прискорення інвестування вітчизняної економіки / Є. Парфенюк // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – Вип. 19. – С.402-407.
9. Півторак М. В. Аналіз фінансової діяльності підприємства як важливий чинник у прийнятті інвестиційних рішень / М. В. Півторак // Вісник Львівського національного аграрного університету. – 2011. – Вип.1(19). – С.232-240.
10. Пономаренко Є. Б. Облікове забезпечення управління фінансовими інвестиціями / Є. Б. Пономаренко // Вісник ЖДТУ. – 2009. – №2 (48). – С.22-24.
11. Правик Ю. М. Інвестиційний менеджмент : навч. посібник / Ю. М. Правик. – К. : Знання, 2007. – 431 с. – (Вища освіта XXI століття).
12. Притула Н. М. Сучасний стан та актуальні проблеми розвитку інвестиційної політики в АПК / Н. М. Притула // Держава та регіони: Серія: Економіка та підприємництво. – 2009. – №6. – С.175-180.
13. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. №1560-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
14. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. №40-ІV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
15. Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди): Закон України від 15.03.2001 р. №2299-ІІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

REFERENCES

1. Azarova A. O. Dzherela formuvannja ta sposoby zaluchennja pozykovogo kapitalu / A. O. Azarova, L. A. Kilymnyk, O. V. Novic'ka, I. A. Kilymnyk // Ekonomichnyj prostir. – 2008. – №15. – S.126-135.
2. Gridasov V. M. Vdoskonalennja systemy ocinky investycijnoi' pryvablyvosti pidpryjemstva z tochky zoru zovnishn'ogo investora / V. M. Gridasov, A. I. Kofonova // Visnyk Zaporiz'kogo nacional'nogo universytetu: Serija: Ekonomichni nauky. – 2010. – №3(7). – S.180-186.
3. Zymovec' V.V. Derzhavna polityka stabilizacii' finansiv pidpryjemstv : monografija / [A. I. Danylenko, V.V. Zymovec', O. M. Koshyk ta in.]; za red. chl.-kor. NAN Ukrai'ny A. I. Danylenka. – K. :In-t ekonomiky i prognozuvannja NAN Ukrai'ny, 2011. – 452 s.
4. Klym N. M. Udoskonalennja klasyfikacii' finansovyh investycij / N. M. Klym // Naukovyj visnyk NLTU Ukrai'ny. – 2011. – Vyp.21.6. – S.205-210.
5. Konoval O. A. Investycijna strategija ta ii' znachennja v rozvytku pidpryjemstva / O. A. Konoval // Torgivlja i rynek Ukrai'ny. – 2009. – Vyp.28. – T.2. – S.353-359.
6. Ljubenko N. M. Finansy pidpryjemstv : navch. posibnyk / N. M. Ljubenko. – K. : Centr uchbovovoi' literatury, 2009. – 264 s.
7. Majdanevych P. M. Metodyka ocinky investycijnoi' pryvablyvosti agrarnyh pidpryjemstv / P. M. Majdanevych // Problemy teorii' ta metodologii' buhgalters'kogo obliku, kontrolju i analizu. – 2011. – Vyp.1(19). – S.241-244.
8. Parfenjuk Je. Shljahy pryskorennja investuvannja vitchyznjanoi' ekonomiky / Je. Parfenjuk // Formuvannja rynkovoi' ekonomiky v Ukrai'ni. – 2009. – Vyp. 19. – S.402-407.
9. Pivtorak M. V. Analiz finansovoi' dijal'nosti pidpryjemstva jak vazhlyvyj chynnyk u pryjnatti investycijnyh rishen' / M. V. Pivtorak // Visnyk L'vivs'kogo nacional'nogo agrarnogo universytetu. – 2011. – Vyp.1(19). – S.232-240.
10. Ponomarenko Je. B. Oblikove zabezpechennja upravlinnja finansovymy investycijamy / Je. B. Ponomarenko // Visnyk ZhDTU. – 2009. – №2 (48). – S.22-24.
11. Pravyk Ju. M. Investycijnyj menedzhment : navch. posibnyk / Ju. M. Pravyk. – K. : Znannja, 2007. – 431 s. – (Vyshha osvita XXI stolittja).
12. Prytula N. M. Suchasnyj stan ta aktual'ni problemy rozvytku investycijnoi' polityky v APK / N. M. Prytula // Derzhava ta regiony: Serija: Ekonomika ta pidpryjemnyctvo. – 2009. – №6. – S.175-180.
13. Pro investycijnu dijal'nist': Zakon Ukrai'ny vid 18.09.1991 r. №1560-III [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.rada.gov.ua>.
14. Pro innovacijnu dijal'nist': Zakon Ukrai'ny vid 04.07.2002 r. №40-IV [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.rada.gov.ua>.
15. Pro instytuty spil'nogo investuvannja (pajovi ta korporatyvni investycijni fondy): Zakon Ukrai'ny vid 15.03.2001 r. №2299-III [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.rada.gov.ua>.

Проблеми фінансування інвестиційної діяльності АПК

М.А. Однорог

В статті проведено аналіз особливостей фінансування інвестиційних проектів підприємств агропромислового комплексу. Систематизовані пріоритети державної підтримки інвестиційної діяльності в сучасних умовах в сфері АПК. Предложено алгоритм оцінки ефективності інвестиційних проектів, направлених на розвиток агропромислового комплексу. Розглянуті основні елементи системи фінансування інвестиційної діяльності в АПК. Обобщен опыт разработки схем фінансування інвестиційних проектів. Систематизовані джерела фінансування інвестицій в агропромисловому комплексі і методи впливу на їх

формирование на микро- и на макроуровне. Выявлены основные проблемы использования внешних источников финансирования деятельности предприятий АПК. Предложена методика сравнительной оценки эффективности внешних источников финансирования инвестиций, а также порядок расчета эффективной ставки по кредитам, займам и лизинговым платежам с различными условиями и сроками погашения.

Ключевые слова: инвестиционный проект, инвестиции, финансирование инвестиционной деятельности в АПК, источники финансирования, государственная поддержка АПК, государственная программа.

Надійшла 04.11.2014 р.

УДК 338.432:504

ПОГРІЩУК Г.Б., канд. екон. наук

Вінницький навчально-науковий інститут економіки Тернопільського національного економічного університету

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА НА ЗАСАДАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ «ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ»

У статті обґрунтовано парадигму еколого-економічного розвитку сільського господарства в концепції «зеленої економіки». Визначено способи та основні завдання впровадження «зеленої економіки» у сільськогосподарському виробництві. Досліджено комплекс науково-технічних, організаційних і економічних проблем для налагодження ефективного виробництва екологічно чистої продукції в умовах мінімізації використання природних ресурсів. Обґрунтовано соціально-економічний контент реалізації концепції «зелена економіка» у сільському господарстві та її еколого-економічні наслідки.

Ключові слова: еколого-економічний розвиток, сільськогосподарське виробництво, «зелена економіка».

Постановка проблеми. Збільшення кількості населення на планеті та зростання темпів і масштабів господарської діяльності людини спричинили подальше погіршення екологічної ситуації й негативні процеси у функціонуванні системи природного оновлення довкілля.

На шляху збалансованого розподілу матеріальних та фінансових ресурсів однією з значних перепон до еколого-економічного розвитку сільськогосподарського виробництва є непередбачувані та непрогнозовані витрати, пов'язані із функціонуванням виробничих систем та з ліквідацією наслідків екологічних порушень та стихійних лих. Прорахунки у веденні сільського господарства у минулому столітті призвели до суттєвих деструктивних наслідків у функціонуванні агро-систем, створивши ряд невирішених донині проблем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку сільськогосподарського виробництва присвячені роботи багатьох вчених-економістів, чільне місце серед них посідають праці: В. Бойка, М. Кісіля, М. Коденської, І. Лукінова, М. Лобаса, О. Овсянікова, Б. Пасхавера, В. Перегуди, П. Саблука, Н. Сіренко, О. Сторожука, І. Червена, О. Шпикуляка та ін. Нині виникла потреба у розробці нових підходів до розвитку сільського господарства на засадах його екологізації. Значну увагу дослідженню окресленої проблеми приділено в працях: В. Борисової, М. Гладія, І. Гончаренко, Б. Данилишина, А. Іванченко, М. Калінчика, О. Карасьова, П. Коренюка, М. Кочерги, О. Ульяновченка, М. Хвесика та ін. Суттєвою проблемою для України залишається формування та ефективне використання «зеленого» потенціалу розвитку у різних галузях економіки.

Мета дослідження – обґрунтування парадигми еколого-економічного розвитку сільського господарства в концепції «зеленої економіки». До основних завдань дослідження віднесено: визначення способів та основних завдань впровадження «зеленої економіки» у сільськогосподарському виробництві; формування комплексу науково-технічних, організаційних і економічних проблем для налагодження ефективного виробництва екологічно чистої продукції в умовах мінімізації використання природних ресурсів; обґрунтування соціально-економічного контенту реалізації концепції «зелена економіка» у сільському господарстві та її еколого-економічних наслідків.

Матеріали і методи досліджень. Теоретико-методологічною базою дослідження є системно-комплексний підхід до опрацювання питань економіко-екологічного розвитку, монографічний, абстрактно-логічний, метод порівняння й узагальнення.